

Plan mot diskriminering och kränkande behandling

Varje förskola och skola ska i enlighet med diskrimineringslagen (2008:567) och skollagen (2010:800) årligen dokumentera arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Diskrimineringslagen och skollagen är formulerade på olika sätt. Men vårt arbete mot diskriminering och kränkande behandling vinner inte på att bedrivs åtskilt. Därför bedrivs ett sammanhållet arbete mot alla former av kränkningar i förskolan och skolan, såväl mot diskriminering (inklusive sexuella trakasserier och trakasserier) som mot kränkande behandling.

Lövestad skola och förskola
Ulrika Wulffsberg

OM PLANEN

Planen tar avstamp i den utvärdering som vi i slutet av förra läsåret gjorde på vår föregående plan, samt i de styrkor och utmaningar vi identifierat i vår kvalitetsrapport. Utifrån dessa sätter vi mål för och planerar vårt främjande arbete. Syftet med det främjande arbetet är att skapa en trygg och tillitsfull arbetsmiljö för alla barn, elever och all personal, där alla barn/elever har maximala möjligheter att lära och utvecklas. Det främjande arbetet pågår alltid och utan att något särskilt har hänt. Det bedrivs långsiktigt, gäller alla, sker kontinuerligt både på och utanför lektionstid och det är målinriktat.

Under första halvan av höstterminen undersöks och analyseras verksamheten ur ett värdegrundsperspektiv för att göra en första avstämning av det främjande arbetet samt som underlag för beslut om och planering av förebyggande och aktiva åtgärder mot kränkande behandling och diskriminering. Syftet med det förebyggande arbetet är att avvärja risker i den egna verksamheten. Det förebyggande arbetet är en del av förskolans och skolans systematiska kvalitetsarbete och ska involvera alla.

Förskolan och skolan har också i uppdrag att upptäcka, utreda och åtgärda diskriminering och kränkande behandling. Ett framgångsrikt upptäckande arbete är nära kopplat till det främjande arbetet med att skapa tillitsfulla relationer mellan personal och barn/elever. Känner barnen och eleverna sig trygga och säkra på att bemötas med respekt, så vågar de berätta om sin situation. En lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för diskriminering eller kränkande behandling är skyldig att anmäla detta till rektor som i sin tur anmäler vidare till huvudman. Omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna ska skyndsamt utredas och i förekommande fall ska det vidtas de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra diskriminering och kränkande behandling i framtiden.

Planen kommer att utvärderas i slutet av vårterminen.

Bilagor:

[Bilaga 1](#) - Lagstiftning om diskriminering och kränkande behandling

[Bilaga 2](#) - Förklaringar till viktiga begrepp

[Bilaga 3](#) - Rutin vid misstanke om kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier

[Bilaga 4](#) - Rutin vid misstanke om upprepad kränkande behandling

DELAKTIGHET (SAMVERKAN)

(Beskriv hur barn/elever, vårdnadshavare och personal är delaktiga i arbetet)

FÖRANKRING AV PLANEN

(Beskriv hur planen kommer att förankras hos barn/elever, vårdnadshavare och personal)

UTVÄRDERING AV FÖREGÅENDE ÅRS PLAN

(Följ upp i vilken grad ni genomfört de planerade åtgärderna. Vad har ni genomfört och vilken effekt har aktiviteten haft? Vad har ni inte genomfört, vad beror det på? Vilka delar behöver ni fortsätta arbeta med? Nu och framåt. Summera utifrån er utvärdering.)

FRÄMJANDE ARBETE

Syftet med det främjande arbetet är att skapa en trygg och tillitsfull arbetsmiljö för alla barn, elever och all personal, där alla barn och elever har maximala möjligheter att lära och utvecklas. Det främjande arbetet pågår alltid och utan att något särskilt har hänt. Det bedrivs långsiktigt, gäller alla, sker kontinuerligt både på och utanför lektionstid och det är målinriktat.

LÅNGSIKTIGT MÅL, övergripande		
Det övergripande målet är att skapa en likvärdig och samstämmig lärmiljö, vilket leder till en bättre arbetsmiljö för såväl barn som vuxna.		
Skola: Ett första delmål är att det positiva beteendestödet ska införas utifrån nivå 1, med generella förebyggande insatser i förvaltningens verksamheter för samtliga elever.		
Förskola: Varje förskoleenhet sätter upp delmål utifrån det övergripande målet.		
Aktiviteter, vad vi ska göra:	Vem som ansvarar:	Beskriv tidsplan:
PBS, positivt beteendestöd ska implementeras enligt plan.	Per-Olof Wigsén	Start ht 2019 Delmål ett ska vara implementerat inom två år

LÅNGSIKTIGT MÅL		
• Alla barn och elever skall med tillförsikt och glad förväntan kunna gå till en skola som kännetecknas av trygghet, respekt och ansvarstagande. • Gällande lagar ska vara kända av alla. • Gällande normer och regler ska vara kända av alla och arbetas fram gemensamt mellan pedagoger och barn. • Gällande konsekvenser ska vara kända av alla.		
Aktiviteter, vad vi ska göra:	Vem som ansvarar:	Beskriv tidsplan:
Elevhälsa samt barnhälsa ska vara en stående punkt på samordningsmötets dagordning.	Elevstödsamordnare	Vid läsårsstart, sedan kontinuerligt
All personal skall regelbundet arbeta med etik och etiska förhållningsregler utifrån barn/elevs stigande ålder och mognad. Litteratur, läromedel och material granskas utifrån diskrimineringsgrunderna.	All personal	Kontinuerligt under läsåret
Vid läsårsstart skall genomgång av och diskussion kring Likabehandlingsplan och Plan mot kränkande behandling ske i mentorsgrupperna och på föräldramöten.	Rektor/arbetslag	Vid terminsstart och SKA-arbetets nedslag

Inför varje nytt läsår skall de skriftliga ordningsreglerna diskuteras och eventuellt revideras.		
Rastvärdar ska schemaläggas för särskild tillsyn i och runt skolans område. Rastaktiviteter för meningsfulla raster vilket minskar konflikter. Individanpassade raster. Identitetsstärkande aktiviteter.	Rektor/arbetslag	Kontinuerligt
KRAFT-lektioner/värdegrundslektioner skall hållas regelbundet.	Arbetslag	Kontinuerligt
Elevrådet skall ha möte minst en gång per månad där likabehandling och antimobbning finns med som fasta punkter på dagordningen.	Elevstödsamordnare	Varje månad
Tydliggörande pedagogik, bildstöd, strukturerade lektioner	Alla	Kontinuerligt
Temadagar och en KRAFTgala som avslutar läsårets KRAFT-arbete.	Alla	Kontinuerligt
F-3 arbetar med diskrimineringsgrunderna, (se bilaga 2) genom att: • skapa vi-känsla genom jobba över gränserna med gemensamma temadagar till exempel utedagar och kraftarbete • personalen har gemensamma möten där vi lyfter svårigheter och strävar efter att ha ett gemensamt förhållningssätt • tittar på olika filmer/tv-program/radioteater som behandlar olika situationer som kan uppstå och har diskussioner kring diskrimineringsgrunderna, • högläsning som behandlar värdegrundsfrågor där vi diskuterar och belyser olika dilemman	Arbetslaget	

• lekar som tränar samarbete och förståelse för andra • förklara att alla har olika behov och rätt att få det de behöver för att lyckas • arbeta med att få/ge massage		
4-6 arbetar med diskrimineringsgrunderna genom följande: • Bemöta och behandla alla lika oavsett kön t ex genom att lyfta boktips såsom “ HBTQ-jag visste redan när jag var 10” • Uppmärksamma barn/elever på att det finns olika könsöverskridande identiteter. T ex genom att titta på filmen “The boy in the dress” och serien “Dårfinkar och dönickar” • Diskussioner och utbildning kring alla världsreligionerna. • Vi driver ett kontinuerligt värdegrundsarbete med övningar och diskussioner kring alla människors lika värde. • Uppmärksamma barn/elever på att det finns olika sexuella läggningar. • Uppmärksamma barn/elever på att det finns olika familjekonstellationer. • Vi lånar bilderböcker på biblioteket som är uppmärkta med regnbågar på ryggen • Vi driver ett kontinuerligt värdegrundsarbete med övningar och diskussioner kring alla människors lika värde. Detta gör vi bl a genom att titta på serien “Andrea hälsar på”, serien “Så här tänker jag” och “Unga flyktingar” • Kontinuerligt arbete med barnkonventionen.	All personal	

FÖREBYGGANDE ARBETE

Syftet med det förebyggande arbetet är att avvärja risker och hinder i den egna verksamheten. Det är en del av förskolans och skolans systematiska kvalitetsarbete och ska involvera alla. Under första halvan av höstterminen undersöks och analyseras verksamheten ur ett

värdegrundsperspektiv för att upptäcka eventuella risker för kränkande behandling eller diskriminering (utifrån någon av de sju diskrimineringsgrunderna), eller andra hinder för barns och elevers lika rättigheter och möjligheter. Det kan både vara reella, faktiska hinder och hinder i form av attityder, normer och strukturer. Utifrån analysen av den egna verksamheten ska skäligen förebyggande åtgärder, som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling och diskriminering, vidtas.

Underlag som alla förskolor och skolor i Sjöbo kommun ska använda

Trivselenkät	Enkäten besvaras årligen, i september/oktober, självständigt av alla elever i grundskolan samt i intervjusituation av barnen i ålder 4-5 i förskolan. Familjeförvaltningen administrerar enkäten och resultatet görs tillgängligt i G:mappen samt i Hypergene.
Rapport ur DF respons	I DF respons dokumenteras anmälan, utredning, åtgärder och uppföljning gällande kränkande behandling och diskriminering. Enheten tar ut två olika rapporter ur systemet och undersöker dessa. Den ena visar på läsårets samtliga inrapporterade ärenden. Den andra visar kalenderårets samtliga inrapporterade ärende och tas fram för att undersöka förekomst av upprepad kränkande behandling.
BRUK, Område 2 "Normer, värden och inflytande"	Skolverkets självskattningsmaterial BRUK, området gällande normer, värden och inflytande besvaras, rektor avgör processen för självskattningen.

Ytterligare underlag som vi på vår enhet använder

(Kan vara sociogram, trygghetsvandring...)

Sociogram	Sociogram genomförs i samtliga klasser en gång per termin. Dessa sammanställs och diskuteras därefter på ett arbetslagsmöte för ev. åtgärder. Originalen lämnas till elevstödsamordnare.
Rastvärdsschema	För att rasterna ska vara så trygga som möjligt görs ett rastvärdsschema där personalen vet var och när de ska befinna sig. Detta sätts upp synligt för barn/elever för en ökad trygghet.
Trygghetsvandring	I samband med att sociogrammen genomförs ställs även frågor till barn/elever var de upplever att det är otryggt på skolgården. Detta tas upp som diskussion på elevrådet samt arbetslagsmöte för ev. införande av åtgärder.
Vuxenstödsgrupp	Två gånger per termin genomförs träffar med all kringpersonal som t.ex. vaktmästaren, busschaufförer, städpersonal, matsalspersonal, bibliotikarier. Där lyfts frågan kring om de upptäckt barn/elever som utsatts för någon form av kränkande behandling.

Resultat av undersökningen

SOCIOGRAM

Resultatet av sociogrammen leder till att vi gör åtgärder för vissa barn/grupper. Vi använder lekgrupper, hemlig kompis med mera med syfte att alla barn ska vara del av gemenskapen.

Vuxenstödsgruppen ger en ytterligare blick än den som pedagogisk personal har. Det ger också oss en möjlighet att informera och ta information om vad som sker på exempelvis bussar.

ENKÄT

Merparten av eleverna trivs på skolan, även de som inte gillar skolarbetet, och siffrorna visar på en ökning från föregående år, vilket stämmer överens med hur vi ser på det.

När enkäten gjordes fanns en del utmanande elever som andra elever var rädda för, vilket vi tror är orsaken till att tryggheten minskade från året innan. Vi gjorde förändringar i elevkonstellationer vilket gjorde att vi fick ett lugnare klimat.

Det är relativt få vårdnadshavare som svarat på Skolenkäten, runt 50%.

BRUK 2

Vi är bra på att granska våra normer och värderingar, hur de fungerar i praktiken i vår verksamhet. Vi pratar mycket om demokrati, och ger eleverna kunskap om de demokratiska värderingarna i vårt dagliga arbete. Vi är bra på att skapa förståelse för människors lika värde, däremot behöver vi bli bättre på att löpande diskutera de mänskliga rättigheterna. Detta behöver vara ett återkommande inslag under läsåret och inte koncentrerat till FN-veckan.

Vi är bra på solidaritet, jämställdhet och att belysa att det finns olikheter i samhället t ex genom att belysa och prata om att det finns olika familjekonstellationer, relationer och sexuella identiteter. Vi uppmärksammar att flickor och pojkar har lika rättigheter och får utveckla sina förmågor oberoende av könstillhörighet. Vi är bra på att skapa trygghet och tillit för att eleverna ska känna samhörighet. Vi är också bra på att skapa förtroende och respekt mellan elever och vuxna, mellan vuxna, och mellan elever. Vi behöver bli bättre på låta eleverna vara delaktiga i planeringen och diskutera hur man kan gestalta de grundläggande normer och värden i det dagliga arbetet.

Vi är bra på att låta eleverna utveckla sin förmåga sina kunskaper om likheter och olikheter i livsvillkor, kultur, språk, religion och historia så att de kan samspela med andra människor. Vi ger eleverna möjlighet att träna på och utveckla sin förmåga att samspela med varandra. Vi stimulerar till samhällsdiskussioner och att utifrån personliga erfarenheter och aktuella händelser uttrycka och pröva sina ställningstagande i möten med andra människors situation. De vi behöver bli bättre på är att ge eleverna möjlighet att träna och utveckla sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och inse konsekvenserna av olika alternativ.

Vi är bra på att vidta åtgärder för att förebygga och motverka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Vi har en detaljerad plan för att arbeta mot diskrimineringsgrunderna. Alla pedagoger ska arbeta på djupet med en diskrimineringsgrund per månad och då har vi tillsammans tagit fram tips på litteratur, filmer och diskussionsunderlag. Detta för att arbeta för att ingen ska bli utsatt, vilket i dagsläget inte är på noll. Vi har återkommande diskussioner om våra normer, attityder och hur vi bemöter varandra och eleverna. Detta leder till att det blir ett gott skolklimat som präglas av tillit och förtroendefulla och öppna relationer mellan oss och eleverna och eleverna emellan. Vi är bra på att kartlägga elevernas trivsel och trygghet och gör det regelbundet. Däremot behöver vi bli bättre på att formulera konkreta och uppföljningsbara mål och vilka insatser som ska genomföras för att nå målen. Vi behöver också göra eleverna mer delaktiga, både i kartläggningen och analysen av resultaten.

Vi har fungerande rutiner för att motverka diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Även eleverna är insatta i hur de ska rapportera när någon upplever eller har fått veta om någon annan är utsatt. Vi är snabba på att påbörja det åtgärdande arbetet direkt när det framkommit att en elev blivit utsatt. Vi är uppmärksamma på det sociala samspelet, jargongen och beteendemönster för att upptäcka om det förekommer diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

Vi har samtalat och arbetat runt kränkande behandling mycket under läsåret 19/20. Inte minst har vi fått ett nytt system för dokumentation och även har vi upplevt hur BEO arbetar med kränkningar utifrån barnens perspektiv.

Kränkningar

Många av ärendena har skett på raster men de har också skett under lektionstid. Kränkningarna har varit fysiska och verbala. Många gånger har det varit konflikter och åsikter som gått isär vilket har resulterat i att man begått en handling som upplevts kränkande. Direkt utstuderade kränkningar har vi få. Det är hälften flickor/pojkar som kränkts. I vissa klasser förekommer det fler kränkningar. Här är det en liten grupp elever som det finns en känd problematik hos och som vi arbetar med i flera instanser. Ofta är kränkandet en del av något annat, på ett plan som vi inte kommer åt endast genom att arbeta för att motverka kränkningar.

Detta arbete sker parallellt tillsammans med andra pedagogiska och sociala insatser från olika instanser och på grupp- och individnivå.

Flera händelser har skett i undervisning. Där tror vi att vårt arbete med struktur i klassrummet kan komma att förbättra även kränkingsstatistiken.

Analys av undersökningen

Det är svårt att säga vad som gör att fler inte svarat trots många påminnelser. Det som förvånar personalen på skolan är att de som svarat på enkäten är minst nöjda med studiero och trygghet. Den bild som målas upp i enkäten är inte samma bild som lyfts på utvecklingssamtalen. Det är intressant att lyfta med vårdnadshavare vad man lägger i ordet studiero och vad man baserar sitt enkätsvar på.

Skolan behöver jobba ännu mer med studieron, men det handlar också om att öka samarbete mellan hem och skola. Vi måste jobba mot samma mål när det gäller uppförande och ta mer stöd av vårdnadshavare när det gäller språkbruk och hur man är mot andra.

Aktiva åtgärder

Utifrån undersökningen och analysen formuleras konkreta mål att arbeta mot, aktiviteter planeras, det utses ansvarig för att aktiviteten genomförs samt beskrivs när den ska genomföras.

Konkret mål att arbeta mot:		
Utöver det som beskrivs i det förebyggande arbetet vill vi minimera antalet kränkningar som sker. När en elev kränkt är målet att eleven ska få strategier för att agera annorlunda. Bättre resultat för trygghet och studiero i skolenkäten.		
Aktiviteter, vad vi ska göra:	Vem som ansvarar:	Beskriv tidsplan:
Rastvårdschema och rastaktiviteter - det finns alltid vuxna tillgängliga vid raster och förflyttningar. Det finns personal för alla och som är kopplade till enskilda elever i behov av stöd under rasten. Det finns också styrda rastaktiviteter.	All pedagogisk personal	Pågående under läsåret.
Pågående arbete med tydliggörande pedagogik i klassrummet.	Specialpedagog samt all personal	
Involvera vårdnadshavarna mer när barn behöver stöttning sociala situationer. Exempelvis med daglig/veckokontakt.	Mentorer	

UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING

Uppföljning av arbetet sker löpande under året. I huvudsak genom att vi varje månad tar ut rapport ur DF respons för att synliggöra förekomst av kränkande behandling och diskriminering.

Utvärdering av arbetet som helhet avseende både främjande och förebyggande åtgärder görs i slutet av vårterminen.

Underlag för utvärdering som alla förskolor och skolor i Sjöbo kommun ska använda

Brukarenkät	Enkäten besvaras årligen, i mars-april, av vårdnadshavare till barn som går i förskolan, förskoleklass, grundskola och grundsärskola.
Skolenkäten (endast skola)	Vartannat år, på våren, besvarar elever i årskurs 5 och 9 samt personal och vårdnadshavare på Skolinspektionens nationella enkät, Skolenkäten. De år den genomförs bildar även den underlag för utvärdering.
Rapport ur DF respons	I DF respons dokumenteras anmälan, utredning, åtgärder och uppföljning gällande kränkande behandling och diskriminering. Enheten tar ut rapport för läsårets samtliga inrapporterade ärende och rapport för läsårets ärende där det är bedömt som kränkande behandling.

Ytterligare underlag för utvärdering som vi på vår enhet använder

Sociogram	En gång per termin för att kartlägga sociala kontakter i en grupp och synliggöra om någon elev är utanför socialt.

Utvärdering av plan

KLAGOMÅL

Har du en synpunkt eller ett klagomål på något i förskolan, fritidshemmet eller skolan bör du i första hand vända dig till personalen där. Kontakta exempelvis ansvarig förskollärare eller lärare. Tycker du inte att du får rätt hjälp eller gehör från personalen bör du istället vända dig till rektorn. Du bör också vända dig direkt till rektorn om du anser att problemet är allvarligt. Om du efter samtalet fortfarande är missnöjd kan du ta kontakt med familjeförvaltningen.

Det finns även möjlighet att anmäla diskriminering och kränkande behandling till följande instanser: **Barn och elevombudet (BEO)** Barn- och elevombudets uppgift är att ta tillvara barns och elevers rättigheter i skolan genom att se till att förskolor och skolor följer den del av skollagen som handlar om kränkande behandling.

Så här kontaktar du Barn och Elevombudet:

Telefon: 08-586 08 000 E-post: beo@skolinspektionen.se

www.skolinspektionen.se/beo

Diskrimineringsombudsmannen (DO) ser till att diskrimineringslagen följs.

Så här kontaktar du Diskrimineringsombudsmannen

Telefon: 08-120 20 700 E-post: do@do.se
<http://www.do.se/att-anmala/>

Bilaga 1

Lagstiftning om diskriminering och kränkande behandling

Alla barn och elever har rätt att känna sig trygga och respekterade för den de är, i förskolan och i skolan.

Skolors arbete mot diskriminering och kränkande behandling regleras i diskrimineringslagen (2008:567) och i 6 kap. skollagen (2010:800). Ytterligare relevant lagstiftning är skollagens olika kapitel som tar upp värdegrunden, elevhälsa, systematiskt kvalitetsarbete, inflytande, trygghet och studiero samt förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling. Arbetsmiljölagen omfattar också personal och elever i skolan. Nedan följer en kort beskrivning av gällande lagstiftning för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Förbud mot diskriminering och kränkande behandling

Det är förbjudet för skolans huvudman och personalen i verksamheten att utsätta ett barn eller en elev för diskriminering eller kränkande behandling¹.

Skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling

En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för diskriminering i form av trakasserier eller sexuella trakasserier eller kränkande behandling, i samband med verksamheten är skyldig att anmäla alla misstänkta kränkningar till rektor som i sin tur ska anmäla vidare till skolans huvudman. Skolans huvudman är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra diskriminering eller kränkande behandling i framtiden².

Aktiva åtgärder

Både diskrimineringslagen och skollagen ställer krav på att skolans huvudman ska arbeta med aktiva åtgärder för att upptäckta risker för diskriminering, repressalier eller andra hinder för lika rättigheter och möjligheter i verksamheten.

Dokumentation

Arbetet med aktiva åtgärder mot diskriminering ska dokumenteras löpande. Det krävs inte längre en likabehandlingsplan mot diskriminering men dokumentationen ska ske varje år. Samtidigt så anger Skollagen att arbetet mot kränkande behandling ska dokumenteras i en årlig plan. Även aktuella riktlinjer, rutiner och åtgärder ska dokumenteras.

---

¹ 6 kap. 9 § skollagen och 2 kap. 5 § diskrimineringslagen.

² 6 kap. 10 § skollagen och 2 kap. 7 § diskrimineringslagen.

Sammanhållet arbete

Diskrimineringslagen och skollagen är formulerade på olika sätt. Men vårt arbete mot diskriminering och kränkande behandling vinner inte på att bedrivas åtskilt. Vi bedriver därför ett sammanhållet arbete mot alla former av kränkningar i förskolan och skolan, såväl mot diskriminering (inklusive sexuella trakasserier och trakasserier) som mot kränkande behandling.

Bilaga 2

Förklaringar till viktiga begrepp

Diskriminering

En förenklad beskrivning av diskriminering enligt diskrimineringslagen är att någon missgynnas eller kränks och att missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Diskrimineringen kan vara direkt eller indirekt diskriminering. Bristande tillgänglighet, trakasserier, sexuella trakasserier och instruktioner att diskriminera är andra former av diskriminering.

Sex former av diskriminering

Nedan beskrivs dels de sex formerna av diskriminering, dels exempel på sådant som kan vara diskriminering inom skolan. Om det är diskriminering eller inte beror på den enskilda situationen.

Direkt diskriminering

Direkt diskriminering är när någon behandlas sämre än någon annan i en jämförbar situation och det finns en koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Till exempel om en elev får sämre betyg och det har samband med hens etniska tillhörighet.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering är när det finns en regel som verkar neutral men särskilt missgynnar personer med koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Men det är inte indirekt diskriminering om syftet med regeln är berättigat och sättet som används för att uppnå syftet är lämpligt och nödvändigt. Ett exempel på indirekt diskriminering kan vara om en skola obefogat hindrar elever att vara med på gymnastiken för att de bär någon form av huvudbonad, inklusive huvudduk.

Bristande tillgänglighet

Bristande tillgänglighet är när en verksamhet inte genomför skäligen åtgärder för att en person med funktionsnedsättning ska kunna ta del av verksamheten. Utgångspunkten för vad som är en skälig åtgärd är de krav på tillgänglighet som gäller enligt de lagar och regler som finns för verksamheten, till exempel skollagen. Om en åtgärd är skälig eller inte beror bland annat på om verksamheten har praktiska och ekonomiska förutsättningar för att genomföra åtgärden. Hänsyn tas också till om det handlar om en kortare kontakt eller en längre relation. Ett exempel på bristande tillgänglighet kan vara att en elev med dyslexi inte får stöd i undervisningen.

Trakasserier

Trakasserier är ett agerande som kränker någons värdighet och har samband med någon av diskrimineringsgrunderna. Det kan handla om kommentarer, gester eller utfrysning. Exempel på trakasserier kan vara en lärare som hånar en elev för att han bär kippa.

Sexuella trakasserier

Med sexuella trakasserier menas ett beteende av sexuell natur som är oönskat av den som blir utsatt för det. Det kan till exempel vara att en lärare är sexuellt närgången mot en elev.

Instruktioner att diskriminera

Instruktion att diskriminera är när någon ger en order eller instruerar någon som är i beroendeställning, till exempel en anställd, att diskriminera någon annan.

Kränkande behandling

Kränkande behandling avser ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen. Det kan till exempel vara nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden eller slag och sparkar. Kränkningarna kan även bestå av utfrysning eller hot. Det kan också vara kränkande behandling om någon skickar elaka mail eller kommentarer på internet eller via sms.

Mobbning

Mobbning handlar om kränkningar som upprepas. I skolans styrdokument används inte längre begreppet mobbning. Där används istället diskriminering och kränkande behandling. Ett skäl till att begreppet mobbning inte längre används är att skollagen och diskrimineringslagen kräver att även enstaka kränkningar ska motverkas. Mobbning har länge definierats som kränkningar som upprepas vid flera tillfällen med ett uppsåt att göra någon illa.

Likabehandling

Med begreppet likabehandling menas att alla barn och elever ska behandlas så att de har lika rättigheter och möjligheter oavsett någon diskrimineringsgrund eller andra förhållanden som rör en elevs förutsättningar. Det innebär dock inte att alla ska behandlas lika. Exempelvis behöver en del elever extra stöd för att få lika möjligheter till lärande som andra.

Källa: Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda, Skolverket
<https://www.skolverket.se/publikationer?id=4665>

Bilaga 3

Rutin vid misstanke om kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier

Ingrip	Personal som upptäcker en misstänkt kränkning ska genast ingripa. Prata med de inblandade (tillsammans eller var för sig beroende på situationen) och eventuella vittnen.
Anmäl	Personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkning, eller personal som själv upplever att en kränkning kan ha skett, är skyldig att anmäla alla misstänkta kränkningar. Varje enskild misstänkt kränkning anmäls separat.
	Anmälan görs digitalt via denna länk; https://respons.sjoberg.se/Login.aspx Rektor samt huvudman får per automatik ett e-postmeddelande då en anmälan skickas in till den digitala tjänsten.
	Den som gör anmälan ansvarar också för att vårdnadshavare kontaktas skyndsamt, om det inte föreligger andra särskilda skäl. Kontakten bör ske muntligt.
Utse utredare	Rektor tar del av anmälan, kopplar till berörd elevakt samt utser utredare. Utredaren informeras genom e-post. Om ärendet gäller kränkning "personal - barn/elev" ska rektor även informera direkt till skolchef. När personal är inblandad utreder alltid rektor.
Utred	En viktig utgångspunkt i utredning av en misstänkt kränkning är upplevelsen hos den som misstänks vara utsatt.
	Utredningen behöver göras med omsorg så att den blir en stabil grund för beslut om åtgärder. Den behöver ge en allsidig belysning av situationen för de inblandade barnen/eleverna. Observera att det i en utredningssituation inte räcker med att konstatera att ord står mot ord. Förskolan/Skolan måste bilda sig en egen uppfattning om vad som hänt.
	Utredningen genomförs oftast med hjälp av samtal med syfte att kartlägga det som inträffat men det kan också vara aktuellt med observationer av vad som händer i barn- eller elevgruppen och insamling av skrivna meddelanden, publiceringar i sociala medier eller dylikt.
	Utredningens omfattning beror helt på det enskilda fallet. Det finns handlingar som visar sig vara tillfälliga och redan klarats upp. Det finns barn/elever som varit långvarigt utsatta eller utsatta med en intensitet som gör att utredningen blir mer omfattande.

	Det är bra om de som utreder en händelse samlar in följande information: ☐ Vad har hänt? Beskriv konkreta händelser. ☐ Vem/vilka är inblandade? ☐ Hur har de inblandade agerat? ☐ Hur upplever de inblandade att representanter för skolan har agerat? ☐ Andra viktiga synpunkter?
	Dokumentera utredningen i DF respons
Vidta åtgärder	Vidta de åtgärder som krävs för att kränkningen ska upphöra och inte hända igen.
Utredning genomförd	Uppdatera status på utredningen i DF respons.
Följ upp	Följ upp ärendet till dess att kränkningen upphört.
	Dokumentera uppföljningen i DF respons.
	Uppdatera status på uppföljningen i DF respons.
Avsluta	Rektor tar del av utredning och eventuell uppföljning och avslutar ärendet.

I Skolverkets skrift "Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda", kapitel 4 kan man läsa mera.

Bilaga 4

Rutin vid misstanke om upprepad kränkande behandling

Ärende gällande upprepad kränkande behandling följs på individnivå av förvaltningen.

1. Uppmärksamma	Personal som får misstanke om att ett barn eller en elev är utsatt för upprepad kränkande behandling tar skyndsamt kontakt med barn/elevhälsan.
	Barnhälsan/ Elevhälsoteamet (EHT) ska månadsvis ta ut rapport ur DF respons (9-12 mån tillbaka i tiden). Barn/Elever som har varit utsatta för fler än två kränkningar under en 12-månadersperiod ska uppmärksammas.
2. Starta utredning	Barnhälsan/ EHT startar utredning om misstänkt upprepad kränkande behandling i DF respons och kopplar tidigare kränkningsärende till ärendet.
	Utredare utses.
	Informera arbetslaget
	Dokumentera löpande i DF-respons
3. Utred	Skapa en bild av ärendet genom att samla befintlig dokumentation, från kollegor, enskilda barn/ elevsamtal, vårdnadshavare och gör observationer.
	Samtal med den utsatte. Några råd till den som leder samtalet; ☐ Var tydlig med att alla former av kränkningar är oacceptabla ☐ Var beredd att avlasta det utsatta barnet/eleven eventuell skuld och skam ☐ Led samtalet så att beskrivningar av händelser blir konkreta ☐ Visa att förskolan/skolan tar ansvaret för att åtgärda situationen Informera om hur arbetet går vidare och vilket stöd som barnet/eleven utifrån dess önskan/behov får.
4. Åtgärda och stoppa	Samtal med den som utsätter samt dess vårdnadshavare (helst samtidigt). Om det är flera utsättare ska samtalen ske individuellt. Några råd till den som leder samtalet; ☐ Var gärna två personal vid mötet (en kan leda samtalet, en kan dokumentera) ☐ Var tydlig med att alla former av kränkningar är oacceptabla och visa att förskolan/skolan tar allvarligt på det som framkommit ☐ Presentera på ett sakligt sätt det som har hänt ☐ För samtalet utifrån frågan <i>-Hur kan vi hjälpa dig att ändra detta beteende? Det måste upphöra!</i> ☐ Ha en tydlig strategi för att åtgärda situationen så att det inte händer igen Bestäm tid för uppföljningsmöte.
	Planera och genomför åtgärder för att stoppa kränkningar.

	Informera arbetslaget och Barnhälsan/EHT
Steg 1-4 ska ske skyndsamt	
5. Följ upp och utvärdera	Utöka observationerna
	Följ upp med flera uppföljningsmöten till dess att du är helt säker på att kränkningarna har upphört. Ha individuella samtal, både med den som blir utsatt och den som utsätter (samt deras vårdnadshavare). Detta kan pågå under flera månader.
	Återkoppla regelbundet till arbetslaget
6. Dokumentera	Dokumentera åtgärder Gör anteckningar i DF respons under arbetets gång. Avsluta ärendet i DF-respons när kränkningarna upphört.

För att varaktigt komma till rätta med kränkningar behöver också relationer inom barn/elevgrupper, den kultur som utvecklats på en skola och de normer som formar denna kultur, granskas och utmanas.

I Skolverkets skrift "Främja, förebygga, upptäcka och åtgärda", kapitel 4 kan man läsa mera om detta.